

**БЕРТАЕВА К.Ж.
ОНАЛТАЕВ Д.О.
ЖАГЫПАРОВА А.О.**

ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ

ӘОЖ 336 (075.8)

ББК 65.261я73

Б 47

*Нархоз университеті жанындағы ҚР БжҒМ-нің РОӘК ОӘБ
«Бизнес және басқару» білім беру бағдарламасы бойынша баспаға ұсынылады.
(2020 жылғы 22 қаңтар №1 хаттамадан көшірме)*

Пікір жазғандар:

Мақыш С.Б. – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің профессоры, э.ғ.д.

Ержанов А.К. – Алматы экономика және статистика академиясының профессоры, э.ғ.д.

Дауренбекова А.Н. – «Тұран» университетінің профессоры, э.ғ.д.

Б 47 Бертаева К.Ж., Оналтаев Д.О., Жагыпарова А.О.

Туынды қаржы құралдары. Оқу құралы. – Алматы: Фортуна Полиграф, 2020. – 226 б.

ISBN 978-601-329-149-9

«Туынды қаржы құралдары» оқулығында туынды қаржы құралдарының нарығын қалыптастыру және дамыту, туынды қаржы құралдарының негізгі түрлерінің жалпы сипаттамалары – опциондар, своптар, фьючерстер, форвардтар және басқа да туынды құралдармен операцияларды нақты тәжірибелік мысалдарын көрсететін теориялық және тәжірибелік зерттеу үшін, сондай-ақ тәуекелдерді басқару және хеджирлеудің негіздерін ұсынады. Қазақстандық туынды қаржы құралдарының нарығын қалыптастыру және дамытудың мақсаты әлемнің дамыған елдерінің тәжірибесін ескере отырып, одан әрі пайдалану үшін нақты ұсыныстар әзірлеу болып табылады.

Авторлар туынды қаржы құралдарымен операциялар жүргізудің басты орны ретінде туынды қаржы құралдарының түрлері – қор биржасының қызметін зерттеудің тәжірибелік аспектілеріне назар аударды.

Бұл оқу құралы «Қаржы» мамандығындағы студенттерге, магистранттарға, сондай-ақ осы саладағы оқытушылар мен мамандарға ұсынылады.

ӘОЖ 336 (075.8)

ББК 65.261я73

ISBN 978-601-329-149-9

© Бертаева К.Ж., Оналтаев Д.О., Жагыпарова А.О., 2020
© «Фортуна Полиграф» баспасы ЖШС, 2020

МАЗМҰНЫ

АЛҒЫ СӨЗ	4
1 БӨЛІМ. ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ НАРЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ МӘНІ МЕН ОБЪЕКТИВТІ ШАРТТАРЫ	6
1.1 Туынды қаржы құралдарының мәні, түсінігі және маңызы	6
1.2 Қазіргі туынды қаржы құралдары нарығының негізгі сипаттамалары.....	18
1.3 Туынды қаржы құралдарының сыныпталуы.....	28
1.4 Туынды қаржы құралдары қаржылық және валюталық тәуекелдерді хеджирлеудің негізгі құралы ретінде	50
2 БӨЛІМ. ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТҮРЛЕРІНІҢ СИПАТТАМАЛАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ	67
2.1 Опциондар, құрылымы және түрлері.....	67
2.2 Форвардтық және фьючерстік келісімдер, сипаттамалары және олардың құрылымы	92
2.3 Своптар, олардың сыныпталуы және құрылымы	112
2.4 Депозитарлық қолхаттар	117
3 БӨЛІМ. ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫМЕН БИРЖАЛЫҚ САУДА-САТТЫҚ ЖӘНЕ БИРЖАЛЫҚ КЛИРИНГ	128
3.1 Биржа, оның әкімшілік құрылымы мен функциялары. Биржа саудасының қатысушылары	128
3.2 Биржада сауданы ұйымдастыру.....	145
3.3 Биржалық клирингті ұйымдастырудың негізгі принциптері.....	155
4 БӨЛІМ. ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫНЫҢ НАРЫҒЫ	164
4.1 Қазақстанда туынды қаржы құралдары нарығының қалыптасуы мен дамуы.....	164
4.2 Қазіргі қазақстандық туынды қаржылық құралдар нарығының негізгі сипаттамалары мен ерекшеліктері	171
4.3 Қазақстандағы қор биржасы және оның даму перспективалары.....	186
ҚОРЫТЫНДЫ.....	211
ӘДЕБИЕТТЕР	216
ГЛОССАРИЙ	223

Бертаева Куляш Жазыкбаевна – экономика ғылымдарының докторы, профессор

Оналтаев Дархан Оналтаевич – экономика ғылымдарының кандидаты, профессор

Жагыпарова Аида Орынтаевна – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор

ТУЫНДЫ ҚАРЖЫ ҚҰРАЛДАРЫ

Оқу құралы

Компьютерде беттеген *Ақылова Ақиқат*
Мұқаба дизайнері *Ақылова Ақиқат*

Басуға 02.03.2020 ж. қол қойылды. Формат 60x84^{1/16}.

Баспа табағы 14,2. Есептік баспа табағы 13,1.

Шартты баспа табағы 10,3.

Офсеттік басылым. Таралымы 500 дана.

«Фортуна Полиграф» баспасы» ЖШС
050063, Алматы қаласы, 1-ықшамауданы, 81 үй.

8 701 787 32 92